

Љубљанска декларација

Судови будућности

Љубљана 9. јун 2023. године

1. Друштва се суочавају са новим и све сложенијим проблемима и питањима, а судови морају на одговарајући начин одговорити на нове изазове. Са једне стране, функција правосуђа јесте да решава спорове између страна и да штити права грађана. Са друге стране, политичке одлуке су питања за владу и законодавни орган, а не за судове. У сваком случају, судови остају посвећени дужности потврђивања темељних права грађана и владавине права.
2. Та дужност од судства изискује саосећајно разумевање различитих, а могуће и супротстављених ставова чланова друштва. Да би судство на прави начин одговорило на овај изазов, потребно је стално промовисати различитости, инклузију и равноправност међу припадницима судства. Судство мора колико год је то могуће бити одраз састава друштва.
3. Усавршавање судија од виталног је значаја да би им се омогућило да испуне тај задатак, и у односу на нова дешавања у области права и да би водили суђења на начин који ће обезбедити да учесници осећају да имају правично суђење и да се истински чују.
4. Трошкови и дужина судског поступка су фактор који доводи до мање позитивног перципирања судства. Стога треба истражити и користити разне могућности које нуде нови дигитални ресурси и производи. Они би могли да буду подршка раду судија, да допринесу бољем квалитету судства и да повећају приступ правди.
5. Сведоци смо развоја софистицираних инструмената Вештачке интелигенције (AI), укључујући и машинско учење. Коришћење таквих инструмената треба добро разумети и пажљиво размотрити. Ризик њихове употребе и могући утицај на права појединаца треба проценити. Уколико судство користи вештачку интелигенцију, она мора бити етичка по свом дизајну, мора забрањивати директна или индиректна кршења основних људских права и вредности. Коришћење таквих инструмената никада не сме да подрива етичке стандарде који обавезују судије и право на доношење одлука треба да остане резервисано за судију који је људско биће.

6. И на крају, у модерно доба, формална пракса да се улога судства саопштава кроз судске одлуке треба пажљиво да се поново размотри. Треба извршити евалуацију институционалне употребе, како традиционалних тако и друштвених медија, као средстава да се општа јавност информише о циљевима и активностима правосуђа.